כתונת פסים — חקת

בפסוק וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמור דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה וגומר, ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוציא אותה אל מחוץ למחנה וגו' ולקח עץ ארז ואזוב וגו' זאת התורה אדם כי ימות באוהל וגו' וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי (יט, א-יז). וי"ל ומה נתייחד הדיבור לאהרן עם משה, ואחר כך למשה לבדו נאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך וגו'. ב' ב' פעמים לאמר. ג' דהל"ל דבר אל בני ישראל זאת חקת התורה, ולא להקדים וכו'. ד' זאת חקת התורה, כאלו אין חק זולתו בתורה, וזה אינו. ה' אליך מיותר, וחז"ל (במ"ר יט, ד) דרשו, לך אני מגלה טעמי הפרה ולאחרים חוקה וכו', קשה למה בפרה דווקא נתגלה רק למשה ולא לאחרים.

ו' תאר פרה אדומה צריך טעמא, הא החטא קרוי אדום, ובא פרה לכפר ולקנח החטא כמו שאמרו חז"ל (תנחומא חקת ח) תבא אמו ותקנח צואת בנה וכו', אם כן היה ראוי שתהא פרה לבנה לקנח החטא שנקרא אדום, כמו שמצינו (ר"ה כו.) שאין כהן גדול נכנס לפנים בבגדי זהב רק לבינים וכו'. ז' ל"ל אלעזר הכהן, דהל"ל סתם, ודרשת חז"ל (ספרי במדבר יט, ג) מצותה בסגן, ידוע, וכי תימא כדרשת חז"ל (יומא מב:) אותה לאלעזר, ולדורות בכהן גדול, קשה באמת למה, דהא פרשת פרה נאמרה לדורות גם כן. ח' למה מחוץ למחנה. ט' ארז ואזוב וכו'. קשה, בשלמא אזוב שאם חטא ישפיל עצמו כאזוב, כמו שכתב רבי משה הדרשן, מה שאין כן ארז למה וכו'. י' וכל כלי פתוח וגו'. דהל"ל וכל[י] פתו"ח (ולא רציתי לכתוב יותר כי כבר נדפס).

•

ביאור זאת חקת התורה (יט, ב). במדרש (במ"ר יט א, תנחומא חקת ג), זש"ה (איוב יד, ד) מי יתן טהור מטמא לא אחד וכו'. עיין ביאור זה במקום אחר.

ועוד נראה לי לבאר, ונבאר תחלה פסוק (במדבר כא, א-ב) וישמע הכנעני מלך ערד כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי. ופירש רש"י שפחה אחת. וידר ישראל נדר וכו'. עיין הספקות בזה וביאורן במקום אחר.

ונראה, דכתבתי במקום אחר מ"ש בעקדה בפרש' שמיני ענין לויתן, שהוא חבור השכל והחומר, וסרס את הזכר (ב"ב עד:) הוא השכל, והרג הנקבה היא החומר, לכבשה ולרדותה, שלא ישתמש בחומר רק לצורך הגוף לעבודת ה', ויהרוג הנקבה, כמ"ש (תהלים קט, כב) לבי חלל בקרבי, הוא היצר הרע בעניני האכילה ית[י]רה ושאר עניני גשמיים וכו' יעו"ש. וכמ"ש בזהר תרומה (קנד:) דהא יצר הרע לא אשתכח אלא מגו מיכלא ומשתי[א] הדא הוא דכתיב (משלי ל, ט) פן אשבע וכחשתי וגו' ותפשתי שם אלדי, דמגו מיכלא ומשתי[א] יצר הרע מתרבי במעוי דבר נש.

והנה השכל הוא נקרא אהרן, אותיות נראה, כמ"ש (ויקרא ט, ד) כי היום ה' נראה אליכם, אותיות אהרן מיכאל, כמ"ש בשל"ה וכו', כי על ידי השכל ה' נראה אליכם, היפך החומר שהוא מסך מבדיל בינו לבין אלדיו, והשכל שהוא הצורה איש החסד מקו הימין, יש לו ז' עננים בסוד (תהלים מב, ט) יומם יצוה ד' חסדו, הכולל ז' יומין, וכמ"ש בפרי עץ חיים הלכות סוכה (פ"ג), והכנעני הוא היצר הרע נמשך מן החומר קו שמאל.

ובזה יובן, וישמע הכנעני מלך ערד, שעל ידי החטא ערוד ממית (ברכות לג.) - נעשה מלך ערד להמית אדם. שמע שמת אהרן, הוא השכל, שירד ממדרגתו. וכי בא ישראל דרך האתרים ומרגלים לבחינת החומר, להשתמש בו, ולא בבחינת השכל, שמת. אז מצא היצר הרע מקום - וילחם בישראל וישב ממנו שבי, מה שהי' החומר נכנע תחלה כמו שפחה להשתעבד אל השכל בעבודת ה', עתה וישב ממנו שבי, שנעשה החומר והשפחה חפשית שלא להשתעבד אל השכל, רק להתענג בצרכי החומר שנתגבר היצר הרע, דמגו מיכלי ומשתיא יצר הרע מתרבי במעוי דבר נש וכו'. עד שהרגישו ישראל זה, מיד וידר ישראל נדר אם נתן תתן את העם הזה בידי, להכניע החומר בידי כבראשונה. והחרמתי עריהם, שלא להשתמש בו רק לשמים לצרכי גבוה, והמותר יחרים, שלא ישתמש באכילה ושתיי' ושאר ענייני החומר רק שיהי' לו כח לעבודת ה', וישמע ד' בקול ישראל וכו', וק"ל.

או יש לומר, דכתבתי כי מדת אהרן הוא להשתמש במדות היצר הרע לשם שמים, כמו לעשות שלום על ידי שקר (אבות דר"נ יב, ג), מה שאין כן לאחרים הוא סכנה להשתמש בסמים הממיתים וכנ"ל.

ובזה יובן, וישמע הכנעני, היצר הרע. שמע אהרן שהיה משתמש במדת היצר הרע מת, ובא ישראל דרך האתרים, תייר הגדול, להשתמש גם כן במדות היצר הרע, שהוא בחינת מרגלים. לכך וילחם בישראל וישב ממנו שבי, כי השקר הי' תחלה כסא אל הקדושה לשם שמים, ועתה השפחה והשקר נעשה חפשי להשתמש בו גם לשאינו לשם שמים, שהורגלו על ידי היצר הרע בשקר לגמרי. לכך וידר ישראל נדר אם נתן תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם, שלא לדבר שקר אפילו לעשות שלום, כי כך דין לוקחי רבית כשיעשו תשובה שלא ליקח אפילו מעכו"ם שהוא מצוה, והנה כך. וישמע ד' בקול ישראל ויחרם אתהם וגו', והבן.

וז"ש מי יתן טהור מטמא - מן השקר הטמא נעשה טהור לשם שמים. לא אחד, בתמיה, ר"ל דווקא לעשות אחדות ושלום אז שרי, וק"ל.

ובזה יובן ויקחו אליך פרה אדומה, שקר וחטא, שהוא פרה אדומה, מכל מקום אין בה מום, כגון לשם שמים, והצדיקים כמשה ואהרן, וז"ש ויקחו אליך, ולאחרים חוקה. וז"ש מי יתן טהור מטמא לא באדם אחד, כי אם אדם צדיק ולא איש המוני, והבן.